

Anlatı Düzeylerinin Dönüşümü: Ahmed Sa'dâvî'nin *Frankenstein Bağdat'ta* ile *Mary Shely'nin "Frankenstein"* Romanlarının Karşılaştırılması*

Seddîqe Hoseyni**

Öz

Dönüşüm, ileri metinsellik olarak adlandırılan terimin bir bölümü sayılır. Alt metin ve ileri metin arasındaki ilişki ciddi anlam kazanır, dönüşüm bütün kiplerde boy gösterirse, o zaman ileri metinde ciddi anlamda bir dönüşüm gerçekleşir. Gerçekleşen ciddi değişimler başka düzlemlerde de dönüşüme sebebiyet vermektedir. "Frankenstein Bağdat'ta", **Ahmet Sa'dâvî** tarafından yazılmış bir romandır. Bu roman **Mary Shelly'nin** Frankenstein romanından uyarlamadır; ancak zaman ve mekân değişimi, edebi tarz ve içerik farklılıkları romanın başka bir düzleme dönüştürmesine sebebiyet vermiştir. Bu nedenle anlatı kipleri ve bunun yanı sıra anlatı seviyelerinde bile düzlemsel dönüşümler oluşmuştur. Anlatı seviyelerinde dönüşüm, alt metin de dönüşüme yol açarak ileri metnin anlatı dünyasının olaylarını ve anlatı düzeylerini etkilemektedir. Bu araştırma **Gerard Genet'in** teorisine göre her iki metnin anlatım düzeylerini araştırarak, ileri metinde oluşan dönüşümleri vurgulamaktadır. Seviyelerin değişimi ileri metinde ve benzer karakterlerin farklı düzeyde yer alması, alt metnin aksine üst ve alt seviyede ortaya çıkan hareketler, bir başka düzleme dönüşmeye yol açmaktadır. Seviyeler arasında ihlal gerçekleşince alt metinde iç düzeyde yer alan karakter olay-öyküsünün sınırlarını aşarak üst düzeyde yer almaktadır. Bir başka düzleme dönüşüm nedeniyle ileri metinde üst düzeyde yer alan karakter, dış seviyesinden hareket ederek, iç seviyede yerleşmektedir. Bu değişimlere dayanarak farklı bir dünyanın oluşması yanı sıra çoksesli ve çok merkezli bir dünyanın oluşması da ileri metinde rastlanılan bir durumdur.

Anahtar Kelimeler: Frankenstein, dönüşüm, başka düzleme dönüşüm, anlatı seviyeleri

Transposition in narrative levels: A Comparative Study of *Frankenstein in Baghdad* by Ahmad Saadawi and *Frankenstein* by Mary Shelly

Abstract

Transformation is one of the hypertextuality elements. Whenever hypertext and hypotext have a serious relationship and this transformation occurs in narrative moode, then the serious transformation occurs in hypertext. The serious changes cause transposition. *Frankenstein in Baghdad* is a novel written by Ahmad Saadawi. This novel is an adaptation of the *Frankenstein* novel by Mary Shelly, but the time and place, style, and content transformation leads to transposition. Therefore, transformation in

* Ahmed Sa'dâvî'nin *Frankenstein Bağdat'ta* ile *Mary Shely'nin "Frankenstein"* Romanlarının palimpsestous ilişkisi" tezinden üretilmiştir. Doi:

**Azerbaycan Şehit Medeni Üniversitesi, Tebriz-İran, e-posta:seddige_hosseini@yahoo.com, Orcid No: 0000-0003-3142-1257

Makale Gönderim Tarihi: 24.02.2022

Makale Kabul Tarihi : 27.06.2022

NÜSHA, 2022; (54): 269-278

narrative moods in addition to narrative levels have led to a transposition. Transformation at narrative levels leads to transformation in the hypertext, affecting the events and levels of the narrative in the hypertext. This research according to Gerard Genet's theory studies the narrative levels in both texts and emphasizes on transformation in hypertext. Transformation in narrative levels and the placement of similar characters at different levels of narrative and reverse move in extradiegetic and intradiegetic in hypertext cause the transposition. Because of breaching between levels, the character located at the inner level in the hypotext appears on higher level in hypertext. Transposition makes character, which is at the top level in the hypertext, move from the outer level to the inner level of the narrative. Based on these changes, polyphonic and polycentric world is a situation encountered in the hypertext along with creating a new world.

Keywords: Frankenstein, transformation, transposition, narrative levels

Structured Abstract

Introduction

The relationship between texts is one of the most important factors in the flourishing of literature and the conscious and unconscious extension of text. Understanding this connection and comprehension of the differences and commonalities between literary works belonging to different cultures and nations paves the way for more creativity.

In this regard, Gerard Genet used the term transtextuality as an expression of the palimpsest in the field of comparative literature, which encompasses all the relations of a text with other texts. Hypertextuality is one of the most important types of transtextuality based on the adaptation that has a relationship of imitation or transformation with its hypotext. Transformation is one of the hypertextuality elements. Transformation also divided into branches that include parody, travesty, and transposition.

This research studies the narrative levels in both texts and emphasizes on transformation in hypertext. Transformation in narrative levels and the placement of similar characters at different levels of narrative and reverse move in extradiegetic and intradiegetic in hypertext cause the transposition.

Theoretical Framework

Whenever hypertext and hypotext have a serious relationship and this transformation relationship occurs in narrative mood, then the serious transformation occurs in hypertext. Frankenstein in Baghdad is a novel written by Ahmad Saadawi. This novel is an adaptation of the Frankenstein or the modern Prometheus novel by Mary Shelley, but the time and place, style, and content transformation leads to transposition. Therefore, transformation in narrative moods in addition to narrative levels have led to a transposition.

In this study, we try to examine the transformation at the narrative levels of hypertext according to the hypotext and based on Gerard Genet's theory of hypertextuality in order to determine the position of Ahmad Saadawi as a postmodern writer and demonstrate how he innovates through the influence of Mary Shelley's novel using postmodern narrative techniques in his work.

Transposition in the form and content of the novel causes more changes in each of the elements and aspects of the narrative and as a result serious changes in the hypertext. Narrative levels are one of the digital elements of narrative that are related to the events in a narrative and the layers of the story; For example, the person being narrated can tell another story within the story.

Method:

The comprative approach in this study does not seek to prove the impact, but emphasizes the innovations by addressing the type of impact and highlighting the differences. This research is based on library studies and based on theories and examining the levels of narration in the hypertext and hypotext that is done by studying both novels and Comparison of it and uses descriptive-analytical and comparative methods to express the desired topics and achieve the goals and answer the questions.

Results and Discussion

In the Embedded narrative, the narration of the main plot (first level) occurs at the extradiegetic level. Event - story occupies the position of the second level and is known as the intradiegetic or second-level narrative. If one character in the story speaks and narrates another narrative, his narrative action will be at the same level of it. However, the events described by the second level narrative are metadiegetic. For example, in Saadawi's novel "Frankenstein in Baghdad", the author is at the first level of the narrative and recreates characters who are at the second level and create the Intradiegetic level, such as Ilyishwa, Hadi, etc. , But when one of these characters tells another story, that story is narrated and the characters will be at the embedded narrative level, like Ilyishva's words about Daniel who is his child and creates a metadiegetic level. Narration by the character of the narrator who has no role in the narration is on the extradiegetic level and the person about whom the narration is narrated is graded on the intradiegetic level of the narration and the story narrated by the second level character will be metadiegetic or metanarrative that is called embedded narratives.

Conclusion: Due to the relationship between the hypertext and hypotext, the levels of the narrative in Saadawi's novel are transposed, and similar characters of the hypotext are placed at different levels of the narrative and even at opposite levels. On the other hand, the characters in Saadawi's novel move freely between different levels, which creates a connection between the imaginary world and the real world and it causes uncertainty.

Giriş

İleri metinsellik ya da Ana-metinsellik, Gerrard Genett'in metinler arası ilişkiler için önerdiği terimlerden biri olarak, aşkınlık ilişkisinin bir bölümü sayılır. İleri metinsellik, adaptasyona ya da alıntılara dayalıdır. Bazı yazarlar metinlerin etkileşimini göz önüne alarak "metinlerin etkileşimi" terimini önerir: "*Bu kavram mevcut tüm ilişkilere açıktır ve metinlerarasılık, girişim, diyalog, ileri metinsellik başka terimlerden daha kesin, etraflı ve kamildir.*" (Yaktin, 2008: 59).

Alıntılar değişimsiz kullanıldıkları zaman ya da daha az değişime maruz kaldıkları zaman, bir imitasyon göstergesi haline gelir, bu değişim köklere inince ve hedeflenen bir değişim haline gelince "dönüşüm" olarak adlandırılır. *Frankenstein Bağdat'ta*, Ahmed Sa'davi'nin 2013 yılında yazdığı bir postmodern romandır. Bu roman Mary Shelly'nin *Frankenstein* adlı romanından bir alıntı (kesit) olarak tanımlanır; ancak dil, biçim ve konum değişimi Saadavi'nin romanında "transposition"a ya da bir başka düzleme dönüştürmeye yol açar. Bu başkalaşma romanın anlatı biçimini yansıtmaktadır. İçeriğin dönüşmesi hikâyenin içerdiği olaylar dizisini etki altına alarak anlatı düzeylerinde ortaya çıkmaktadır. Örnek verecek olursak, Saadavi'nin romanında müellif ya da yazar olarak adlandırılan şahıs, temel anlatı seviyesinde yer almaktadır ve olay-öykü seviyesinde olan anlatıları aktarmaktadır. Yazarın anlattığı karakterlerse iliştilmiş anlatıları üstlenir. Shelly'nin romanında Viktor, canavarın yaratıcısı, her zaman olay-öykü düzeyinde yer almaktadır. Oysa Hadi, Şısm'e'nin yaratıcısı, ikinci seviyeye yerleşmektedir.

272

Bu araştırmanın amacı, ileri metnin oluşumunda, alt metnin etkisi ve ileri metnin yeniliklerini göstermektir, "*Hiçbir olay ve edebiyat karşılaştırılmadıkça uygun şekilde anlaşmaz.*" (Prawer, 2014: 47).

Bu çalışma tanımlayıcı ve analitik yöntemlere başvurarak anlatı seviyelerini ileri metinde, *Frankenstein Bağdat'ta* ve alt metin'de yani *Frankenstein* romanında karşılaştırmalı açıdan inceleme çabasından ibarettir. Bu çerçevede şu sorulara cevap aranacaktır:

- 1- İleri ve alt metinlerde anlatı seviyelerinin birbirinden farkı nedir?
- 2- Hangi faktörler ileri metinde anlatı seviyelerinde dönüşüme uğramaktadır?
- 3- Seviyelerde meydana gelebilecek ihlaller metinlere nasıl yansımıştır?

1- Dönüşüm

Dönüşüm, ileri metinsellik kavramının en önemli yorumlarından biridir. "*Dönüşüm, bir şey söylerken söylemi başka bir şekilde değiştirmektir; ama taklit ya da öyküneli söyleme benzer şekilde bir şey söylemektir.*" (Ezaveri, 2006: 54). Bu iki kavramı birbirinden ayıran şey, değişimin bir oranının ve amacının olmasıdır. "*Taklitte amaç, değişim değildir ve değişimin oranı çok düşük olmalıdır.*" (Namver, 2005: 10). Metni bir dilden başka bir dile aktarmak, metnin yeniden üretilmesi, üslup değişimi önemli dönüşüm biçimidir. Bu terimin alt kategorilerinden biri "*başka bir düzleme dönüştürmek*" olmalıdır.

1-2 Başka Bir Düzleme Dönüştürmek

“Transposition” kavramıyla ifade edilen bu terim, alt metni bir düzlemden başka bir düzleme geçirecek yeniden boyutlandırmak anlamına gelir. Bu kavram dönüşümün ciddi bir yansımasıdır. Genette’e göre, taklit yapanlar “Okuyucunun tutkusunu kaybetme korkusuyla, sadece kısa bir metin üretirler... oysa ‘transposition’ daha geniş metinler üreten bir değişimdir.” (Genette, 1997: 213). Genette bir metnin bir dilden diğerine geçişini en yaygın düzleme dönüşümü olarak kabul eder. Ancak başka düzlemlerde de dönüşümün içeriğini ve şeklini içeren farklı bölümler vardır. Genette’in yaklaşımına göre içerik dönüşümünde diegesis ve pragmatik değişimler başka düzlemlerde de dönüşüme sebebiyet vermektedir. Diegetik “Anlatım’da hikâyenin temel seviyesidir.” (Heykel, 2017: 98). Diğetik dönüşümde hikâyenin zamanına ve yerine bağlı olarak, anlatıcının sesi ve anlatıcının türü değişmektedir. Anlatı seviyelerinde dönüşüm, diegesis’te dönüşüme yol açarak anlatı dünyasının olaylarını etkilemektedir. Anlatı düzeyleri, bir anlatıdaki olayların sırası ile ilişkilidir; örneğin anlatılan kişi hikâye içinde başka bir hikâye anlatabilir.

2- Shelly’nin *Frankenstein*’i ile Sa’dâvi’nin *Frankenstein Bağdat’ta*’sı

Frankenstein veya Modern Prometheus, İngiliz yazar Mary Shelley tarafından yazılmış romandır. Roman, cesetlerin parçalarını birleştirerek ve elektrik kullanarak ölülerin bedenlerinden oluşturulan bir canavarı yaratan, hırslı bir doktor olan Victor’un hayatını anlatmaktadır. Canavarın izini sürerken Walton’la tanışan Victor, kendi hayat hikâyesini ve sevdiklerini öldüren bir canavarın hikâyesini anlatmaktadır. Olayların sürdüğü çerçevede başka karakterler de yer almaktadır: Clereval, Margarit, Elizabeth, Karolin ve babası, Justine, De Lacey ve diğerleri.

Frankenstein Bağdat’ta, Iraklı yazar Ahmed Sa’dâvi tarafından yazılmıştır. Eser öyle bir ortamda yaratılmıştır ki “kimin kiminle dövüştüğü ve kimin kimi öldürdüğü artık belli olmamaktadır.” (Abduşşekûr, 2016: 176). Romanda, kahvehanelerde hikâyeler anlatarak vakit geçiren bir eskici Hadi Attâg, patlamalardan sonra ceset parçalarını toplar ve bu parçaları birbirine bağlayarak Şisme adında bir canavar yaratır. Güvenlik yetkilileri tarafından X-Cani adı verilen bu yaratık, intikam ve adalet arayışına girip korku yaratmaktadır. Bu arada, genç bir gazeteci olan Mahmud Savadi, Şisme ile röportaj yapmayı başarır ve onu Frankenstein olarak tanıtır. Bu anlatımda birçok karakter yer almaktadır: İlişuva, Daniyal, Saaidi, Neval, Münecim, Abu Enmar, Server Mecid ve diğerleri.

Roman Irak gerçekçi yaşamının bir yansımasını ve kurgu içeren bir bakış açısını içermektedir. Ölümlerin ve patlamaların acısından doğan bir gerçekliğin yansımasıdır. Bu, onu Aldadisi’nin (2018:65) de işaret ettiği gibi “*fantastik gerçeklik*” olarak sınıflandırmamızı sağlar.” (Aldadisi, 2018: 65).

3- Anlatı Seviyeleri

Guillemette'in (2006) ifade ettiği gibi *“Okumalardaki çeşitlilik anlatı seviyesindeki değişimlerden kaynaklanır, bu da bir anlatıyı geleneksel olarak metne yerleştirmek olarak tanımlanmaktadır. Temel anlatıya yazar diğer kısa anlatıları ekleyebilir, burada da metin diğer anlatıcıların bakış açılarından aktarılmıştır.”* (Guillemette,2016). Bunun sonucunda temel anlatı üst düzeye yerleşmektedir ve bu düzeyde anlatılan metin olay-öykü olarak iç seviyede temel anlatının içinde yer alır. İç seviyede bulunan karakterler konuşunca ve karakterler hikâyeye başka bir anlatıyı ekleyince ikinci seviyeye geçiş olur. Fakat bu düzeyde başka bir hikâye bulununca anlatı bu defa *“iliştirilmiş anlatı”* olarak üçüncü seviyede yer alır. Karakterler tanımlandığı seviyelerden bir başkasına geçince seviyelerde *“metalepsis”* adı verilen ihlal meydana gelir. *“Metalepsis, gerçeklik ile kurgu (fiction) arasındaki çizgiyi kasıtlı olarak belirsizleştirmek için anlatı düzeyleri arasındaki sınırın ihlal edildiği bir süreçtir.”* (Dervişcemaloğlu, 2007: 8).

3-1 Alt Metinde Anlatı Seviyeleri

Gerçek bir yazarın, bir okuyucunun veya gerçek bir izleyicinin varlığı, romanın yadsınamaz boyutlarından biridir. Bu bağlamda anlatıcı ve zimni yazar eyleme geçer ve karakterlerini yaratır. Karakterlerin anlattığı hikâyeler de anlatı seviyelerini ve kahramanları yaratır. İleri metin ve alt metinde anlatı seviyeleri oluşturan hikâyeler birbirinden farklıdır. Aynı şey anlatıyı oluşturan seviyeler için de söylenebilir.

Alt metinde Walton, esas hikâyeyi kız kardeşi Margaret'e mektup vesilesiyle anlatır. *“Düşüncelerim mektubuma başladığım sırada içimi saran sıkıntıyı dağıttı, şu an kalbimin beni göklere yücelten bir coşkuyla tuttuğunu hissediyorum.”* (Shelly, 2012: 26) Temel anlatının yanı sıra diğer anlatı da hikâyeye girer; kısaca anlatı, gemi kaptanının kara sevda öyküsü gibi anlatılır. Sonra odak noktası olarak Viktor anlatı alanına girer ve hikâyenin ilk bölümünde hayat hikâyesini anlatmaya başlar ve bu andan itibaren olay-öykü düzeyi oluşmaktadır. Büyükbabasının hikâyesi Beaufort ve annesi Caroline'den bu süreçte bazı kısa hikâyeler aktarır. *“Beaufort gizlenmek için sağlam önlemler aldığından yaşadığı yeri bulmak babasının on ayını alır.”* (Shelly, 2012: 57). Daha sonra, gelecekteki eşi Elizabeth ve Victor'un yakın arkadaşı olan Clerval'i tanıtmak için metinde her iki karakterin hayatına dair kısa bir kesit sunulur. Bu hikâyeler anlatının ikinci düzeyini yaratmaktadır. Bu arada Elizabeth, Victor'un hikâyesinin bir karakteri olan Justin'in hayatını aktarır. Victor'ın yarattığı Canavar da kendi hayatını aktarmaktadır. Bütün bu anlatılar iliştirilmiş ve eklenmiş anlatılar olarak hikâyede yer almaktadır.

İlk anlatım düzeyi veya dış anlatım düzeyi içinde, metnin bir parçası ve hikâyedeki karakterlerden biri olan Walton tarafından oluşturulmuştur. Walton, bir kaptanın hayatını anlattığı zaman, iç seviyede bir anlatı düzeyi yaratır ve bu küçük hikâyede kişiyi karakter olarak değil metnin anlatıcısı olarak kullanır. Victor'un hikâyesinin başlangıcıyla bu kişinin aktardıkları ikinci seviye anlatıma iliştirilmiş olur. Hikâyenin ikinci seviyesinde yer alan bir karakter (Victor) üst bir seviyede

(Walton'un karşısında) karşımıza çıkar ve böylece seviyeler arasında normal ihlal bulunmaktadır. Victor hikâyenin anlatıcısı ve karakteri olarak Elizabeth, Clerval, Beaufort ve ailesinin yaşam öyküsüyle ilgilenir ve metinde anlatıcı olarak görünür, ancak hikâyedeki bir kişilik değildir. İkincil düzeyde hikâye olan bu anlatımlar, esas hikâyenin kalbine yerleştirilir ve ikinci seviyeyi oluşturur. Üçüncü seviye ise Elizabeth'in anlatıcı olmasıyla oluşur.

Hikâyenin bir noktasında Canavar, kendi hayatını ve De Lacey ailesinin hikâyesini aktarır. Bu anlatım eklenmiş bir hikâye biçiminde üçüncü seviyede yer almaktadır.

Alt Metnin Anlatı Seviyeleri

Yazar: Mary Shelly

Bu şekilde oluşan orijinal hikâyenin merkezindeki diğer tüm hikâyelere “iliştirilmiş anlatı” denir. Romanın son bölümünde Victor öldüğünde Canavar, hikâyenin iç seviyesinden hareket eder ve aslında anlatının dış seviyesine, ilk seviyeye doğru hareket eder ve Walton ile konuşur. Seviyeler arasındaki çizgiyi bozup “metalepsis”e ya da seviyeler arasında ihlale yol açar.

3-2 İleri Metinde Anlatı Seviyeleri

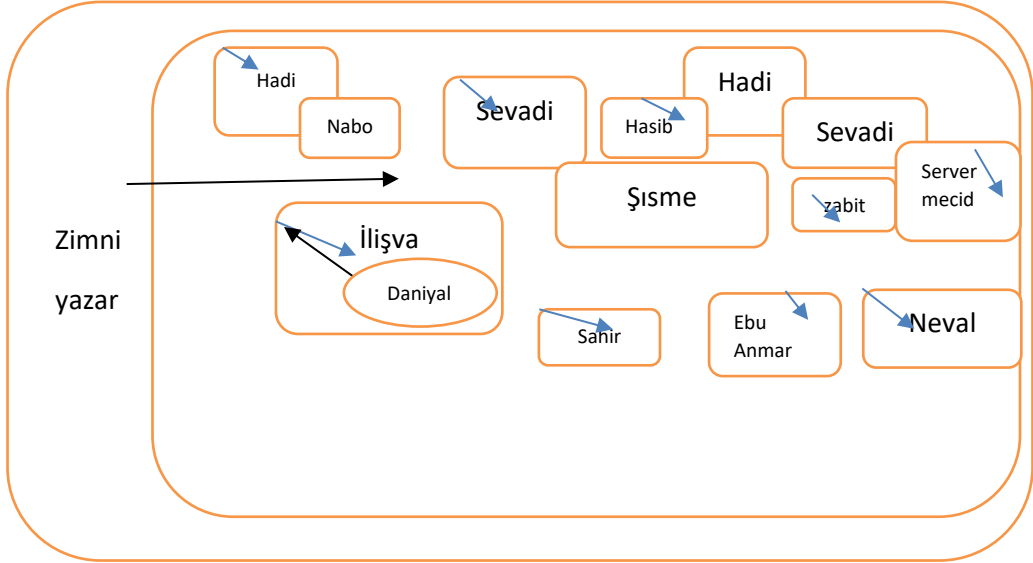
İleri metin durumundaki *Frankenstein Bağdat'ta* romanı, gizli damgalı resmî bir raporla başlar. Raporda zimni yazarın tutuklanmasına ve gelecekteki olaylara ilişkin ifadeler yer alır. “Kurumda kullanılan bilgisayarların incelenmesi sonucu “Yazar” adıyla kodlanan bir kişiye elektronik posta yoluyla bazı taranmış belgeler gönderildiği tespit edilmiştir.” (Sa’ dâvi, 2013: 8)

İleri metinde birçok “iliştirilmiş anlatı” görünmektedir. Zimni yazar üçüncü şahıs olarak anlatının üst seviyesinde yer almaktadır. Romanda yaşlı İlişva, ilk karakter olarak yazar tarafından anlatılır. Bu karakter başkalarıyla birlikte iç düzeyde ve olay-öykü seviyesinde yer almaktadır, fakat İlişva eşi Tidarus, kedileri, Ninus ailesi, Ebu Zeydun ve Daniyal’ın hikâyelerini dolaylı biçimde anlattığında

ikinci seviyede olaylar orjinal hikâyeye eklenir. “*Daniyal'ın elbiselerini ve kırık gitar parçalarını boş bir tabutta gömdüler.*” (Sa'dâvi, 2013: 72). Romanda bazı iliştilirilmiş hikâyeler şu şekildedir: İlişva, Hadi, Daniyal, Hasib, Nahim, Şisme, Kurban, Sahir... patlamalar, dilencilerin ölümü.... Adları sıralanan karakterler anlatımın iç düzeyinde yer alıp dolaysız ve dolaylı biçimde anlatıma başladıklarında ikinci seviyeyi oluşturur.

İleri Metinde Anlatı Seviyeleri

Ahmed Sa'dâvi

Zimni

Yazar 18'inci bölümde bir karakter olarak anlatımın içinde yer almaktadır. Böylece seviyeler arasında oluşan çizgiyi ihlal edip “metalepsis” durumunu gerçekleştirir.

3-3 Anlatı Seviyelerinde Dönüşüm

Viktor alt metinde kendisi olarak konuştuğunda alt düzeye geçiş yapar ve olayların anlatımını ele alır, ancak ileri metinde Viktor'un karşılığı olarak tanımlanan Hadi bazen iç seviyede bazen de iç monolog yoluyla ikinci seviyede yer almaktadır. İlişva alt metinde yaşlı adam, De Lace'yla karşılaştığında anlatım seviyesi farklı bir hal alır. Yaşlı kadın iç düzeyde rol alırken yine iç monolog yoluyla ikinci düzeyde yer almayı başarır, ancak De Lacey, Canavar'ın anlatımında üçüncü düzeye, sabit bir biçimde iliştilirilmiş anlatı olarak kalmaktadır. Walton'un karakteri ileri metinde gazeteci Savadi ile aynı pozisyonda yer almaktadır, ancak Walton'un aksine Savadi hikâyenin iç çemberine yerleşerek olay-öykü ile ikinci düzey arasında hareket eder.” Ali Baher Saîdi dergide çalışmak için onu çağırmadan önce Mahmoud, *Hedef* adlı küçük bir gazetede editör olarak çalışmaktadır.”

(Sa'dâvi, 2013: 53). Savadi kendi kendine şöyle konuşur: “*Altından dışkı parçası gördün mü? Sence bu güzel bir altın mı yoksa sadece dışkı parçası mı?*” (Sa'dâvi, 2013: 261) Bu hareket türü ileri metinde karakterlerin çoğunda görünmektedir; hâlbuki alt metinde anlatılan hareket sınırlıdır. Bu tür hareketler, anlatı ve hikâye arasındaki mesafede bir indirgemeye yol açar ve hayali dünya ile gerçek dünya arasındaki bağlantıyı oluşturur.

Büyük değişiklik ileri metinde Şısme olarak adlandırılan yaratık ve alt metindeki Frankenstein olarak adlandırılan canavar arasında oluşmaktadır. Canavar her zaman Viktor'un anlatımıyla anlatılarda ikinci seviyede ve kendisi konuştuğunda üçüncü düzeyde yer almaktadır. Şısme kendisi konuştuğunda ikinci seviyede yer almaktadır; öyle ki Şısme ve yazar arasında bir bağ bulunmamaktadır, ancak Viktor çoğu zaman karakterler ve Walton arasında aracılık yapmaktadır. Tabloya göre Canavar iç düzeyden temel ve dış seviyeye doğru yönelir, ancak ileri metinde yazar, dış düzeyden iliştilirilmiş anlatılara ve alt seviyeye yönelir karakterlerle görüşmeye çalışır ve Şısme'nin bütünlüğünü elde etmek için iç düzeye yolculuk yapar. “*Hikâyenin diğer parçalarını tamamlamak için Bataviyyin Sokağı'nda aylar geçirdim.*” (Sa'dâvi, 2013: 336). Aslında anlatıcı alt metnin aksine hikâyenin dış seviyesinden iç seviyesine doğru hareket eder.

Sonuç

Araştırmamıza göre ileri metin ve alt metin anlatım seviyelerinin farkı ortaya çıkmaktadır. Alt metin beş düzeye sahiptir: Walton temel düzey, kapitan ve Viktor'un hikâyesi olay-öykü seviyesi, Victor konuşurken ikinci katman ve Canavar, Elizabeth ve diğer hikâyeler üçüncü iliştilirilmiş hikâye ve bu karakterlerin hikâyelerini anlatması dördüncü kat ve iliştilirilmiş anlatı olur. Oysa ileri metin dört katmandan oluşmaktadır: Zimni yazar temel seviye, karakterlerin hikâyesi olay-öykü düzeyi, onların konuştukları ikinci seviye ve İlişva'nın aile anlatıları, Savadi'nin hayatındaki insanlara dair anlatıları, Hadi ve diğer karakter anlatıları iliştilirilmiş hikâyeleri tanımlamaktadır.

Alt metinde Walton, merkezde yer almaktadır, Oysa Savadi, Walton gibi yaratıkla ve onun yaratıcısıyla ilişkilendiği için ve onunla aynı konumda olması için Watonla karşılaştığında iç düzeyde ve ikinci seviyede yer almaktadır. Alt metinde canavar konuşurken iliştilirilmiş anlatı olarak dördüncü seviyeye yerleşmektedir. Oysa Şısme konuştuğu zaman ikinci seviyede yer almaktadır.

Seviyeler arasında ihlal ve “metalepsis” gerçekleşince alt metinde dördüncü düzeyde yer alan Canavar, olay-öyküsünün sınırlarını aşarak üst düzeyde Walton'un karşısına çıkar. Oysa ileri metindeki aksine üst düzeyde yer alan zimni yazar, olayların sınırını aşır iliştilirilmiş hikâyelerin içinde yolculuk yapar.

İleri metinde tüm karakter ve yerlerin yerli isimlere dönüşümü, konum ve biçimde meydana gelen büyük değişimler, ileri metinde başka bir düzlemde dönüşüme sebep olur. Yaratık/Canavar, iki anlatımda ortak bir konu olarak ileri ve alt metinde dehşet ve korku saçmaya devam ederken zaman ve mekân değişimi ileri

metinde büyük dönüşümlere yol açmaktadır. Bu değişim anlatımın içerdiği anlatsal faktörlerde baş gösterip anlatı seviyelerini etkileyebilmektedir.

Kaynakça

- Abduşşekûr, Mahmûd (2016). **Akni'at es-Serd**, Kahire: ed-Dâr el-Misriyye el-Lubnâniyye.
- ed-Dâdisî, el-Kebîr (2018). **Mesârât er-Rivâye el-Arabiyye**, Birinci Basım, Beyrut: Mu'esseset er-Rihâb el-Hadîse.
- Dervişcemaloğlu, Bahar (2007). **Gerard Genette'e Göre Anlatı Söylemi**, <http://www.ege-edebiyat.org/Modules>, Erişim Tarihi: 16.11.2007.
- 'Azâverî, Selîme (2005/2006). **er-Rivâye ve't-Târîh Dirâse fî el-'Alâkât en-Nassiyye – Rivâyet el-Allâme li Binsâlim Himmîş**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cezayir Üniversitesi.
- Genette, Gerrard,(1997), **Palimpsests literature in the second degree**, translated by Channa Newman & Claude Doubinsky, Lincoln and London: University of Nebraska Press.
- Guillemette, luice,(2018), Cynthia levesque, **naratology**, Université duQuébec à Trois-Rivières,<http://www.signosemio.com/genette/narratology.asp>.
- Heykel Nebî ve Kamer Sâfî (1396). **Ferheng-i İlmi-yi Mevzû'î**. Kabul: Lemer.
- King, Linda, (1988), **Mary Shelly's career decision in Frankenstein and transformation: a biographical approach**, Master of Art, University of Biritish Columbia.
- Nâmûr M., Behmen (1384). “**Metnhây-i Derece-i Devvom / Bîş metniyyet der Nigâh-i Gérard Genette**”, *Hardnâme*, 59, ss. 10-11.
- Prawer, Siegbert Salomon (2014), **Karşılaştırmalı Edebiyat Nedir?**, çevirenler: Alireza Eno Shirvani ve Mostafa Hosseini, **Karşılaştırmalı Edebiyat**, 1, 36-48.
- Sa'dâvî, Ahmed (2013). **Frankenstein fî Bağdâd**, Birinci Basım, Beyrut: el-Cemel.
- Shelley, Mary, (2012), **Frankenstein ya da modern Prometheus**, Çev. Duygu Akın, İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Yaktîn, Sa'id ve Faysal Derrâc (2003) **Âfâk en-Nakd el-Arabî el-Mu'âsir**. Beyrut, Şam: Dâr el-Fikr el-Mu'âsir.